

KRONIKLER

MEVZUAT KRONİĞİ

CEZA HUKUKU

1 — Af :

9 ağustos 1966 tarihli ve 12370 mükerrer sayılı Resmî Gazete-
de yayınlanmış 780 sayılı bazı suç ve cezaların affı hakkında kanun
çok çeşitli ve karışık hükümleri bir araya getirmiştir. Affedilmesi
gerekli görülen şahıslar gözönünde tutularak kaleme alınan mad-
deler sistemsiz bir şekil arzettiğinden bu kanunu kısaca da olsa özet-
lemeye lüzum görmüyoruz.

2 — Cezada eşitlik prensibi :

26 temmuz 1966 tarihli ve 12358 sayılı Resmî Gazetede yayın-
lanmış Anayasa Mahkemesinin Esas sayısı 1966/1, Karar sayısı
1966/21, 19/4/1966 tarihli kararı ile, 6831 sayılı Orman Kanunu-
nun 108. inci maddesinin 5, 6 ve 7. nci fıkraları Anayasaya aykırı
bulunarak iptal edilmiştir.

Karar çoğunlukla alınmıştır.

Sulakyurt Sulh Ceza Mahkemesi, Orman Kanununun 108. inci
maddesinin 4, 5, 6 ve 7. inci fıkralarının Anayasanın 12. nci mad-
desine aykırı olduğunu ileri sürerek iptal davası açmıştır.

Orman kanununun adı geçen maddesinin fıkraları şu şekilde-
dir :

«Kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılan canlı ve can-
sız bütün nakil vasıtaları kime ait olursa olsun idarece zapt ve mah-
kemelerce müsaderesine hükmolunur.-Ancak çiftçi köylü olup köyde
sakin bulunduğu ve ziraat işlerinde kullanılan ve kendilerine ait
bulunan vasıtalarla bizzat nakliyat yaptığı anlaşılmanın (at, kıs-
rak, katır, merkep, öküz, inek, manda) ile kağı, araba ve koşum-
ları hakkında müsadere hükmü tatbik olunmaz.-Mükerrirler bu
hükümden faydalanamazlar.-Bu malları, müsadereye tâbi olma-

yan vasıtalarla taşıyan veya taşıtanlardan 1. inci fıkrada yazılı cezadan maada ayrıca odunun beher kentali veya kesri için 5 lira, kömürün beher kentali veya kesri için 25 lira, tomruk kerestenin beher metreküpü veya kesri için 100 lira para cezası alınır.»

Anayasanın 12. nci maddesi ise şöyledir: «Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir. - Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.»

Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin ancak bakmakta oldukları davada uygulayacakları kanun hükümleri aleyhine iptal davası açılabileceği esastan hareket ederek, 108. inci maddenin 4. fıkrasının davada uygulanmıyacağını gözönünde tutup onun üzerinde durmamıştır. Bunun gibi, davadaki sanığın geçmiş mahkûmiyeti bulunmadığı için, 6. fıkranın da üzerinde durulmasının doğru olmadığı fakat, 5 ve 7. fıkralar Anayasanın 12. maddesine aykırı olduğu için iptal edilince, 44 sayılı kanunun 28. maddesinin 2. inci fıkrası uyarınca uygulama yeri kalmayan kanun hükümlerinin de Anayasa Mahkemesince iptali gerekeceğini kabul etmiştir.

Anayasa mahkemesine göre, «Orman kanununun 108. inci maddesindeki zoralıma ilişkin hükümler uyarınca, aynı suçu işleyen yani kendilerine ait tarım işlerinde kullanılır taşıtlarla bizzat kaçak orman malını taşıyan çiftçiler, oturdukları yer köy yahut belediye sınırları içi olduğuna göre, iki zümreye ayrılmaktadırlar. Kanun bunlardan ikinci zümredekilerin taşıtlarının zoralımını emretmesine karşılık birinci zümredekiler için zoralımın uygulanamayacağı kuralını koymuş ve bu gibilerden ek bir para cezası alınması ile yetinilmesini öngörmüştür. Böylece zümrelerden birinin durumunu daha elverişli kılan bir eşitsizlik ortaya çıkmakta ve eşitsizliğe doğrudan doğruya kanun kaynaklık etmektedir... İnceleme konusu hüküm, köylerde oturan çiftçileri ceza bakımından belediye sınırları içinde oturanlarınkine eşit olmayan haklardan yararlanır, imtiyazlı bir zümre durumuna getirmektedir... İtiraz konusu fıkralarda kanun, köylüleri yahut çiftçileri değil, sanki bir kısım suçluları koruyor durumdadır... Cezanın ferdileştirilmesi zorununa gelince: yalnızca sanığın oturduğu yerin köy ve kasaba oluşuna bağlı bir ceza ayırımının cezaların ferdileştirilmesi yolunda bir uygulama yapılması asla düşünülemez... Köydeki çiftçi ile kasabadaki çiftçi ara-

sında fark yok gibidir, bu çeşit yerlerdeki yaşama ve geçim şartları birbirinin hemen hemen aynıdır.»

3 — Sansürle ilgili suçlar :

11 temmuz 1966 tarihli ve 12345 sayılı Resmî Gazetede Bakanlar Kurulunca hazırlanmış «Sansür Yönetmeliği» yayınlanmıştır.

Yönetmeliğini ikinci maddesinde bunun kapsamı açıklanmıştır. Bu maddeye göre, «Bu yönetmelik, savaş halinde veya sıkıyönetim altına alınan yerlerde, kişilerin her çeşit özel haberleşmeleri ile her türlü yayınları ve sansüre tâbi diğer maddeleri kapsar.»

Yönetmeliğin 36 maddesinde, «Sansürle ilgili yönetmelik, yönerge ve emirlere aykırı davrananlar» başlığı altında cezaî hüküm de yer almıştır. Bu hükme göre, «Sansür yönetmeliğini ve sansürle ilgili yönerge ve emirleri ortadan kaldıranlar veya bozanlar veya hut uymayanlar ile bunlara yardım edenler hakkında cezaî takibat yapılır.»

Tabiatile, bu cezaî takibat ancak bu hususta kanun metni mevcut ise mümkün olabilecektir.

4 — Tapulama kanunundaki suçlar :

12 temmuz 1966 tarihli ve 12346 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 766 sayılı tapulama Kanununda bazı fiiller suç sayılmıştır.

a — Hile ve desise ile malikinden başkası adına yazdırmak
(Dolandırıcılık, evrakta sahtekarlık)

Kanunun 89. uncu maddesi failin herhangi bir kimse olması ile görevli kimse olması arasında ceza bakımından fark gözetmiştir.

Adı geçen maddeye göre, «Tapulama tutanaklarının düzenlenmesi sırasında bir kimse sahibi olmadığı gayrimenkûlü hile ve desise veyahut kendisine ait olmayan evrak ve kayıtları kullanarak, kendisi veya başkası adına kaydettirirse, fiil daha ağır cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan üç seneye kadar hapis ve elli liradan ikiyüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. - Yukarıki fıkrada yazılı sonuç kanun veya yetkili merciler tarafından

görevlendirilen kimselerin sözü geçen fıkrada yazılı fiilleri veya yalan beyanlar ile meydana geldiği takdirde bunlar için ceza üçte bir arttırılarak hükmolunur.»

b — Yalan beyan

Kanunun 90. inci maddesindeki hükme göre, «Tapulama tuta-naklarının düzenlenmesi sırasında sahibi olmadığı bir gayrimenkû-lü kendi veya başkası adına kaydettirmek veyahut bir kimseye ait gayrimenkûlü başkası adına yazdırmak için vakıaların aksine be-yanda bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 343. üncü mad-desinin 1. inci fıkrasında yazılı ceza uygulanır.»

c — Tapulama işaretlerini bozanlar (Nası izrar)

Kanunun 91. inci maddesindeki hükme göre, «Tapulama dola-yısile vücuda getirilen sınır işaretlerini, nirengi, poligon, röper gibi tesisleri bozanlar, imha veya tahrip edenler veyahut yerlerini de-ğiştirenler Türk Ceza Kanununun 516 ve müteakip maddelerince cezalandırılırlar.»

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU

5 — Hâkimlerin tâyini :

16 temmuz 1966 tarihli ve 12350 sayılı Resmi Gazetede yayın-lanmış Anayasa Mahkemesinin Esas No. 1963/109, Karar No. 1966/17 ve 29/3/1966 tarihli kararı ile Temyiz Mahkemesi Teşkilâtına dair 7 Nisan 1928 günlü ve 1221 sayılı kanunun 5859 sayılı kanunla değişik 5. inci maddesinin 2. nci fıkrası iptal edilmiştir.

Mahkeme kararı ittifakla verilmiştir.

Adı geçen 5. maddenin 1. ve 2. fıkraları şöyledir: «Yargıtay Birinci Başkanı Genel Kurullara Başkanlık ve bu kurullara mevdu vazifeleri tanzim ve üyeleri dairelere tefrik ve icabında işi nisbeten çok olan dairelere diğerlerinden muvakkaten üye sevkeder. -Baş-kanların vazife ifa edecekleri dairenin tayin ve tebdili Birinci Baş-kanın mütaleası alındıktan sonra Adalet Bakanı tarafından yapılır.»

İptal davası, 5. inci maddenin 2. nci fıkrasında yer alan «Baş-kanların vazife ifa edecekleri dairenin tâyin ve tebdilinin Birinci

Başkanın mütaleası alındıktan sonra Adalet Bakanı tarafından yapılır.» şeklindeki hükme yönelmiş bulunmaktadır. Bu fıkraya göre İkinci Başkanların vazife ifa edecekleri dairelerin belli edilmesi ve değiştirilmesi hususu nihai olarak yürütme organı içindeki Adalet Bakanının vereceği karara bağlı olacaktır. Her ne kadar kanun, bu tayin ve tebdil işleminin yapılmasından önce Birinci Başkanın mütaleasının alınmasını şart koşmuş ise de, burada son ve kesin olarak karar verme yetkisini Adalet Bakanına tanımış olduğuna göre mütalea müessesesinin hakim teminatını ve mahkemelerin bağımsızlığı esasını zedeleyen bu kararı önleyecek nitelikte olmadığı meydandadır.

Mahkeme, adıgeçen fıkradaki «Başkanların vazife ifa edecekleri dairenin tayin ve tebdili birinci Başkanın mütaleası alındıktan sonra Adalet Bakanı tarafından yapılır.» şeklindeki hükmün Anayasanın 7, 132, 133, 134 ve 139. maddelerine aykırı olduğunu kabul etmiştir. Anayasanın 134. maddesinde genel olarak hakimlerin niteliklerinin, atanmalarının hakları ile ödevlerinin, meslekte ilerlemelerinin, görevlerinin ve görev yerlerinin değiştirilmesinin mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre kanunla düzenleneceği açıklanmakla beraber, 39. maddesinde Yargıtay Birinci Başkanı ile İkinci Başkanlarının Yargıtay Büyük Genel Kurulunca seçileceği belirtilmiştir.

6 — İnfaz Muhakemeleri : Şartla salıverme kararının geri alınması .

9 nisan 1966 tarihli ve 12270 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Anayasa Mahkemesinin Esas No. 1963 - 86, Karar No. 1965 - 63 ve 21/12/1965 tarihli kararı ile 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 53. üncü maddesinin 3 numaralı bendi Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Mahkeme kararı on üyenin çoğunluğu ile verilmiştir. Beş üye hükmün esasen 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı kanunla ilga edilmiş bulunduğunu, bu bakımdan ayrıca iptaline lüzum olmadığını ileri sürmüşlerdir.

1632 sayılı Askerî Ceza kanununun 53. maddesinin 3 numaralı bendi, kolordu kumandanlarının emriyle şartla tahliye kararının geri alınmasını tanzim etmiştir. Ad geçen bende göre, «Şartla tah-

liye kararı alanlar askerî mükellefiyetlerini ifa ederken sureti mahsusada takayyüt altında bulundurulur. Mahkûm kat'i surette tahliye kadar şahsî hürriyeti tahdit eden mücazâtı mucip bir cürüm işlerse veya mecbur olduğu şartları ifa etmezse kolordu kumandanının emriyle şartla tahliye kararı geri alınır. Bu halde mahkûm gerek birinci mahkûmiyetinin ve gerek yeni cürmün icap ettiği bütün cezaları çekmek üzere hemen hapishaneye gönderilir. Şu kadar ki şartla tahliye kararı geri alınıncaya kadar vâki olan hizmeti askerlik hizmetinden sayılır.»

Bu hükmün Anayasaya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa mahkemesinde dava açılmıştır. Davacıya göre «kolordu kumandanının emriyle şartla tahliye kararı geri alınır.» hükmü «Askerî yargı» başlığını taşıyan ve askerî yargının askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütüleceğini öngören Anayasanın 138. inci maddesine aykırıdır.

Anayasa mahkemesi, aynı hükmün Anayasanın 138. inci maddesinin birinci fıkrasına olduğu kadar, 14. üncü maddesine de aykırı bulmuştur. Mahkemeye göre, «Şartla salıverme kararının Türk Ceza kanununun 16. ve 17. inci maddeleri hükümleri uyarınca Askerî Mahkemelerce verileceği 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 53. üncü maddesinin 1 numaralı bendinde belirtilmektedir. Aynı maddenin 3 numaralı bendi hükmünce de; hükümlü mecbur tutulduğu şartları yerine getirmez veya kesin surette tahliyeye kadar geçecek zaman içinde şahsî hürriyeti tahdit eden cezayı gerektirir bir cürüm işlerse kolordu kumandanının emriyle şartla salıverme kararı geri alınacak ve hükümlü geri kalan cezasını çekmek üzere hemen cezaevine konulacaktır.»

Mahkemeye göre, «Şartla salıverme kararının Askerî Mahkemece verileceği maddenin birinci fıkrasında açıklandığına göre, bunu kazaî tasarruf niteliğinde görmek yerinde olur ve geri alınması işlemi de aynı nitelikte olmak gerekir. Böyle olunca da Anayasanın 138. inci maddesinin öngördüğü Askerî Yargı kapsamına girer ve bu madde hükmünce Askerî Yargının Askerî Mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütüleceği gözönünde tutulduğu takdirde şartla salıverme kararının geri alınması işleminin de Askerî Mahkemece yapılması Anayasanın güttüğü amaca uygun olur. İptali istenen hüküm ile bu yetkinin kolordu kumandanına tanınmış olması Anayasanın 138. inci maddesinin birinci fıkrasına aykırıdır.

«Öteyandan.. şartla salıverme kararıyla ceza tamamen çekilmiş sayılmamakla beraber bu karar hükümlünün bazı kayıt ve şartlarla serbestisini sağlamakta olduğundan bunun geri alınması hali kişi dokunulmazlığı ile de ilgilidir. Anayasanın 14. üncü maddesinde (Kişi dokunulmazlığının ve hürriyetinin, kanunun açıkça gösterdiği hallerde usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamıyacağı) gösterilmiş bulunmaktadır. Şu halde hükümlünün geri kalan cezasını çekmek üzere tekrar cezaevine konulması sonucunu doğuracak olan ve bu suretle kişi dokunulmazlığını kayıtlayan şartla salıverme kararının geri alınması işleminin de hakim kararına dayanması gerekir. İptali istenen hüküm bu bakımdan da Anayasaya aykırı görülmüştür.»

Prof. Dr. Öztekin TOSUN